

Кучінка Т. В., Попфалуші В. Я.
Мукачівський державний університет
м. Мукачево
Kuchincka.tanya@gmail.com

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СЕРЕДНЬОГО ТА МАЛОГО БІЗНЕСУ В ТУРИЗМІ

Окремі фінансово-економічні аспекти розвитку середніх та малих туристичних підприємств досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як З. Балченко [1], Г. Бургунова, Н. Каморджанова [2], Л. Дядечко [3], Г. Карпова, М. Воронцова, М. Нотаров, А. Воловода [4], Т. Козирєва [5], І. Пожарицька [6], Ю. Рудяк, В. Кузнєцов, А. Кліменко [7], О. Сметанко [8], Н. Яновська [9] та ін. Однак питання ефективності економічного розвитку, організації та удосконалення методики обліку витрат не втратили своєї актуальності для туристичних підприємств України і вимагають подальших системних досліджень з урахуванням умов діяльності, галузевих особливостей, міжнародних вимог і норм вітчизняного законодавства.

Функціонування підприємства супроводжується безперервним кругообігом коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їхнього розподілу й використання. При цьому визначаються джерела коштів, напрямки та форми фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами (сплата податків), персоналом підприємства тощо. Усі ці грошові відносини становлять зміст фінансової діяльності підприємства.

Головний зміст фінансової діяльності туристичного підприємства полягає в належному забезпеченні фінансування. Закон України «Про туризм» [10] передбачає наступні джерела фінансування за рахунок:

- власних фінансових ресурсів суб'єктів туристичної діяльності, грошових внесків громадян і юридичних осіб;

- позичкових фінансових коштів (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити);
- безоплатних та благодійних внесків, пожертвувань підприємств, установ, організацій і громадян;
- позабюджетних фондів;
- коштів фонду розвитку України, що формується за рахунок відрахувань суб'єктів підприємництва незалежно від форм власності;
- іноземних інвестицій;
- надходжень від туристичних лотерей;
- інших джерел, не заборонених законодавством України.

Показники балансу підприємств туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність за 2013-2017 роки (табл. 1), показує позитивну динаміку фінансової діяльності та характеризує підвищення попиту на продукцію туристичного бізнесу.

Таблиця 1

**Показники балансу середніх та малих туристичних підприємств,
2013-2017 рр.**

Роки	Актив			Пасив			Пасив	
	необоротні активи	оборотні активи	необоротні активи та групи вибуття	власний капітал	довгострокові зобов'язання і забезпечення	поточні зобов'язання і забезпечення	зобов'язання, пов'язані з НА та групами вибуття та чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	Баланс
Середні підприємства								
2013	209,5	1165,7	0,0	-213,0	30,4	1557,8	0,0	1375,2
2014	206,1	1381,7	0,0	-460,4	41,6	2006,6	0,0	1587,8
2015	125,4	2007,5	0,0	-683,4	31,9	2784,4	0,0	2132,9
2016	96,0	3240,1	0,0	-1106,7	59,7	4383,1	0,0	3336,1
2017	265,6	2447,4	0,0	-3023,3	28,2	5708,1	0,0	2713,0
Малі підприємства								
2013	591,8	3002,3	0,1	779,5	266,6	2546,4	1,7	3594,2
2014	497,3	1893,1	0,1	238,4	153,1	1998,8	0,2	2390,5
2015	475,0	2280,3	0,3	175,3	131,5	2448,8	0,0	2755,6
2016	540,0	2302,7	6,4	288,2	185,1	2375,8	0,0	2849,1
2017	654,8	2717,4	0,1	298,9	229,6	2843,8	0,0	3372,3

Розмір підприємства впливає на строки оприлюднення фінансової та консолідованої фінансової звітності різними типами підприємств; використання спрощених форм фінансової звітності. По-перше, мікропідприємства та малі підприємства для звітування використовують П(С)БО 25 “Фінансовий звіт суб’єкта малого підприємництва”. По-друге, мікропідприємства і малі підприємства, непідприємницькі товариства та представництва іноземних суб’єктів господарювання складають скорочену за показниками фінансову звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати.

Істотний фактор побудови обліку витрат – організаційна форма діяльності туристичного підприємства, а саме: діяльність туристичного оператора і туристичного агента. Законодавство визначає туроператора як суб’єкта, що займається організацією та забезпеченням створення туристичного продукту, реалізацією та наданням туристичних послуг, а також посередницькою діяльністю із надання характерних та супутніх послуг. У свою чергу, турагент здійснює тільки посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів і туристичних послуг інших суб’єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних і супутніх послуг.

Список використаних джерел

1. Балченко З. А. Бухгалтерський облік в туризмі і готелях / З. А. Балченко. — К. : Ліра-К, 2008. — 276 с.
2. Бургонова Г. Н. Бухгалтерский учет и отчетность в туризме : учеб. пособие / Г. Н. Бургонова, Н. А. Каморджанова. — М. : НОЛИДЖ, 1998. — 272 с.
3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу / Л. П. Дядечко. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 224 с.
4. Экономика современного туризма: Рыночное регулирование. Основы управления и маркетинг. Бухгалтерский учет и налогообложение / под ред. Г. А. Карповой. — М. : СПб. : Герда, 1998. — 412 с.
5. Козырева Т. В. Учёт издержек в туризме : учеб. изд. / Т. В. Козырева. — М. : Финансы и статистика, 2000. — 203 с.

6. Пожарицька І. М. Удосконалення обліку і аналізу витрат на виробництво туристичного продукту : дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 / І. М. Пожарицька ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Луганськ, 2004. — 242 с.

7. Все про облік та організацію туристичної діяльності / Ю. Рудяк та ін. — Х. : Фактор, 2007. — 274 с.

8. Сметанко О. В. Методика та організація обліку і аудиту витрат у туристичній галузі (на прикладі туристських підприємств Автономної Республіки Крим): дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 / О. В. Сметанко; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2004. — 262 с.

9. Яновская Н. Туризм: организация и учет / Н. Яновская. — Х. : Фактор, 2002. — 229 с.

10. Про туризм : Закон України від 18 листоп. 2003 р. № 1282-IV.. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.lvivforum.com.ua/document/Gordiyenko.pdf>.

УДК 338.486.5(043.2)

Козьма А.М., Лужанська Т.Ю.
Мукачівський державний університет
м. Мукачєво
kozmaanzelika98@gmail.com

СИСТЕМА МОДЕЛЮВАННЯ ПРИ ПЛАНУВАННІ ТУРИЗМУ

Більшість наукових досліджень, які вивчають діяльність суб'єктів туристичної діяльності України, мають описовий характер або недостатньо розкритий кількісний вплив чинників на розвиток туристичної сфери. Тому оцінка динаміки показників туристичної діяльності, вивчення впливу основних факторів на її розвиток, на зміну туристичних потоків на основі моделей є доцільною на сучасному етапі розвитку економіки України.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>